

Внесення змін до Закону України «Про медіацію» та залучення як медіатора особи, що пройшла спеціальну підготовку й має спеціальні знання, створить передумови популяризації медіації з метою врегулювання спору під час або до вирішення такого спору в судовому порядку.

Література:

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про медіацію : Закон України від 16.11.2021 р. № 1875-IX. Дата оновлення: 15.12.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#top>
3. Ясиновський І.Г. Проблеми впровадження та проведення медіації в Україні. Актуальні проблеми політики. 2015. Вип. 55.
4. Устїнова–Бойченко Г.М., Нестеренко К.О., Булгакова О.В. Особливості застосування медіації в публічно– правовому спорі Правовий часопис Донбасу. 2022. № 3 стор. 119-126.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-257-2-11>

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ МЕДІАЦІЇ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ, СПОРІВ (АДМІНІСТРАТИВНІ ТА КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ) СЕРЕД ОСІБ, ЯКІ НЕ ДОСЯГЛИ ПОВНОЛІТТЯ

Пекарський Сергій Петрович

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності
та інформаційної безпеки
Донецький державний університет внутрішніх справ
м. Кропивницький, Україна*

Миронов Юрій Олексійович

*т.в.о. завідувача кафедри спеціальної фізичної
та домедичної підготовки
Донецький державний університет внутрішніх справ
м. Кропивницький, Україна*

Охорона дитинства в сучасній Україні визначена як стратегічний загальнонаціональний пріоритет, що має важливе значення як для забезпечення національної безпеки України, так і ефективності внутрішньої політики держави. Зусилля державних та правоохоронних

органів, які є суб'єктами роботи з дітьми, спрямовані на забезпечення реалізації прав дитини на життя, охорону здоров'я, освіту, соціальний захист, всебічний розвиток та виховання в сімейному оточенні. Реалізація основних засад державної політики сфері захисту прав дітей ґрунтуються на забезпеченні найкращих інтересів дитини.

Закон України «Про охорону дитинства» від 26 квітня 2001 року № 2402-III (редакція від 08.06.2022) під забезпеченням найкращих інтересів дитини визначає дії та рішення, що спрямовані на задоволення індивідуальних потреб дитини відповідно до її віку, статі, стану здоров'я, особливостей розвитку, життєвого досвіду, родинної, культурної та етнічної належності та враховують думку дитини, якщо вона досягла такого віку і рівня розвитку, що може її висловити [1, ст. 1]. Одночасно завданням законодавства про охорону дитинства є розширення соціально-правових гарантій дітей, забезпечення фізичного, інтелектуального, культурного розвитку молодого покоління, створення соціально-економічних і правових інститутів з метою захисту прав та законних інтересів дитини в Україні [1, ст. 2].

Правові основи діяльності органів і служб, уповноважених на роботу серед дітей, на які покладається здійснення соціального захисту і профілактики правопорушень серед осіб, які не досягли вісімнадцятирічного віку, визначені Законом України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» від 24 січня 1995 року № 20/95-ВР (редакція від 09.02.2017). Даний законодавчий акт до суб'єктів уповноважених забезпечувати соціальний захист дітей і профілактику серед них правопорушень відносить і уповноважені підрозділи органів Національної поліції [2, ст. 1].

Безпосередньо уповноважені підрозділи органів Національної поліції зобов'язані проводити роботу щодо запобігання правопорушенням дітей, виявляти, припиняти та розкривати кримінальні правопорушення, вчинені дітьми, вживати з цією метою оперативно-розшукових і профілактичних заходів, передбачених чинним законодавством [2, ст. 5].

Гуманістична складова розвитку правових засад українського суспільства визначила доцільність формування позасудової процедури врегулювання конфлікту (спору), в тому числі такого, який розвивається серед осіб, які не досягли повноліття та мають правовий статус малолітньої чи неповнолітньої дитини.

Наведене вище дозволяє нам висновувати необхідність визначення ефективності впровадження медіації для вирішення конфліктів, спорів серед осіб, які не досягли повноліття. Безпосередньо суспільні відносини, пов'язані з проведенням медіації, як інструмента запобігання виникненню конфліктів (спорів) у майбутньому або врегулювання будь-яких конфліктів (спорів), у тому числі цивільних, сімейних, трудових, господарських, адміністративних, а також у справах про адміністративні

правопорушення та у кримінальних провадженнях з метою примирення потерпілого з підозрюваним (обвинуваченим) регламентуються Законом України «Про медіацію» від 16 листопада 2021 року № 1875-IX.

Згідно з положеннями даного закону сторонами медіації можуть бути і діти, які звернулися до медіатора (медіаторів) чи суб'єкта, що забезпечує проведення медіації, з метою запобігання виникненню або врегулювання конфлікту (спору) між ними шляхом проведення медіації та уклали договір про проведення медіації. Сторони медіації самостійно обирають медіатора (медіаторів) та/або суб'єкта, що забезпечує проведення медіації [3]. Згідно з положенням Закону України «Про медіацію» якщо стороною медіації є неповнолітня особа, вона приймає рішення з дотриманням вимог законодавства з урахуванням обсягу її дієздатності [3, ч. 3, ст. 8]. Одночасно даним законодавчим актом не визначена можливість для малолітніх дітей. бути стороною медіації. На нашу думку це питання потребує додаткового обговорення та внесення відповідних змін та доповнень щодо забезпечення участі малолітніх дітей у позасудовій процедури врегулювання конфлікту (спору).

Як свідчить практика роботи уповноважених підрозділів Національної поліції серед дітей відзначаються непоодинокі факти вчинення адміністративних та кримінальних правопорушень дітьми, які не досягли віку притягнення до адміністративної чи кримінальної відповідальності. І тому визначаємо ефективність застосування саме медіації у вирішенні таких категорій справ. Як приклад наводимо діяльність шкільних служб порозуміння [4], які допомагають своїм ровесникам розв'язувати конфлікти мирним шляхом, використовуючи в роботі медіацію однолітків, і працюють над формуванням безпечної атмосфери в навчальному закладі.

За своїм правовим статусом діти, як малолітні так і неповнолітні потребують забезпечення їхніх прав за допомогою законним представників. Згідно з положеннями Закону України «Про медіацію» законні представники визнаються не сторонами медіації, а її учасниками [3, п. 10, ст. 1]. На нашу думку статус законних представників дітей визначається низкою кодифікованих актів, зокрема: Кодексом України про адміністративні правопорушення, Кримінальним кодексом України, Кримінальним процесуальним кодексом, Сімейним кодексом тощо. Зокрема, згідно норм Кодексу України про адміністративні правопорушення адміністративні матеріали за фактом вчинення неповнолітньої особою у віці від 16 до 18 років розглядається судом. Учасником такого засідання суду є і законний представник дитини, яка вчинила адміністративне правопорушення.

Особливості притягнення дітей до адміністративної чи кримінальної відповідальності визначають і повноваження різних підрозділів Національної поліції, зокрема: ювенальної превенції, дільничних

офіцерів поліції (поліцейських офіцерів громади), кримінальної поліції, слідчих та дізнавачів. Кожен з цих підрозділів має правову регламентацію своєї діяльності.

Отже, підводячи підсумок зазначаємо, що з метою визначення ефективності впровадження медіації для вирішення конфліктів, спорів серед осіб, які не досягли повноліття пропонуємо:

1. визначити особливості проведення медіації для дітей, які як досягли, так і не досягли віку притягнення до адміністративної чи кримінальної відповідальності;

2. з урахуванням чинних норм кодифікованих, законодавчих та нормативно-правових актів, які регламентують повноваження уповноважених підрозділів Національної поліції для роботи з дітьми визначити правові засади участі в медіації як учасника представника поліції, зокрема: ювенального інспектора, дільничного офіцера поліції (поліцейського офіцера громади), слідчого/дізнавача тощо;

3. При проведенні медіації за кримінальним провадженням де суб'єктом кримінального правопорушення є дитина чітко дотримуватися вимог статті 2 Кримінального процесуального кодексу України, яка визначає завдання кримінального провадження [5, с. 8].

Література:

1. Про охорону дитинства: Закон України від 26 квітня 2001 року № 2402-III (редакція від 08.06.2022). *Відомості Верховної Ради*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14?find=1&text=профілактик#w1_1.

2. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей: Закон України від 24 січня 1995 року № 20/95-ВР (редакція від 09.02.2017). *Відомості Верховної Ради*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/20/95-вр#Text>.

3. Про медіацію: Закон України від 16 листопада 2021 року № 1875-IX. *Відомості Верховної Ради*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20?find=1&text=представник#w1_5.

4. Шкільна служба порозуміння. URL: <https://bros.licey.org.ua/sluzhba-porozuminnya-09-37-38-03-11-2020/>.

5. Кримінальний процесуальний кодекс України з постатейним коментарем, висновками Верховного Суду: станом на 01.01.2021 / [упоряд. С. Г. Туманов]. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Харків : Право, 2021. – 1008 с.